

4.2.2019

Eduskunta
SiV@eduskunta.fi

Asia: VNS 6/2018 vp Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta
OAJ:n asiantuntijalausunto koskien liikuntapolitiikan selontekoa

Viite: Lausuntopyyntö 23.1.2019

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n lausunto koskien Valtioneuvoston selontekoa liikuntapolitiikasta

OAJ kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi koskien liikuntapolitiikan selontekoa.

OAJ näkee liikunnan ja liikunnallisen elämäntavan edistämisen merkittäväksi niin yksilöiden kuin laajasti koko yhteiskunnan hyvinvoinnin ja jopa kansantalouden näkökulmasta. OAJ pitää vahvaa kasvatuksen ja koulutuksen korostusta onnistuneena selonteossa. Kuten selonteko alleviivaa, on liikkuvan elämäntavan omaksumisen kannalta keskeistä kiinnittää huomio ennen kaikkea lapsuuteen ja nuoruuteen sekä kasvatuksessa ja koulutuksessa tehtäviin toimiin. Tällä saralla tehtävät toimet ovat myös vaikuttavimpia siksi, että ne koskevat ikäluokkia kokonaisuudessaan.

OAJ haluaa lausunnossaan kiinnittää huomiota erityisesti selonteon liikuntaa kasvatuksessa, koulutuksessa ja työyhteisöissä koskeviin osioihin.

1 Liikkuva koulu-, liikkuva varhaiskasvatus- ja liikkuva opiskelu- ohjelmat eri koulutusasteilla

Selonteossa viitataan perusopetuksen Liikkuva koulu -ohjelmaan, joka hankkeena on päättynyt. Toiminnan odotetaan kuitenkin jatkuvan kuntien omin toimenpitein ja omalla rahoituksella. Samankaltaisia ohjelmia esitetään selonteossa myös muille koulutusasteille: Liikkuva varhaiskasvatusohjelma 2020-22, Liikkuva opiskeluohjelma (II-aste) 2019-2021 ja Liikkuva opiskelu-ohjelma (korkea-aste) 2022-24.

Hankkeena Liikkuva koulu on ollut tuloksekas ja levinnyt nopeasti valtaosaan Suomen kuntia ja kouluja. Toiminnan tavoitteet ovat olleet tärkeitä. Ohjelmalla on parannettu koulutilojen- ja pihojen liikunnallisuutta ja lisätty koulupäivän

4.2.2019

toiminnallisuutta. Opetuksen kehyksen ulkopuolelta tullut rahoitus on ollut tärkeä aikana, jolloin koulutuksen resursseista ei ole voitu tällaisia investointeja rahoittaa. Tällaista toimintaa OAJ kannattaa laajennettavan myös muille koulutusasteille. OAJ haluaa kuitenkin tuoda esille Liikkuvan koulun ongelmakohtia niiden välttämiseksi toimintaa edelleen laajennettaessa.

Huolimatta hyvistä arvioinneista, näkemyksemme mukaan on ennenaikaista sanoa Liikkuvan koulun toiminnan juurtuneen pysyvinä toimintamalleina kouluihin. Vaikka hankkeen arvioinneissa valtaosa opettajista kertoo hankkeen edistäneen koulupäivän liikunnallisuutta ja toiminnallisuutta, kertovat he arvioinneissa toiminnan yhtä lailla lisännen opettajien työtaakkaa. Vaarana on, että hankerahoituksen loppuessa ja ulkopuolisten hanketyöntekijöiden poistuessa, koulun oma henkilöstö ei jatka toimintaa.

Siksi laajennettaessa ohjelmaa toisille koulutusasteille, on ensiarvoisen tärkeää, että hankerahoituksen pääpaino kohdistuu päiväkodin/oppilaitoksen opettajien osaamisen kehittämiseen koskien toiminnallista pedagogiikkaa. Tähän toimiva toteutusmalli olisivat liikkuvan varhaiskasvatuksen/opiskelun tutoropettajat (digitutoropettaja-mallin mukaisesti). Tämän mahdollistamiseksi hankerahaa tulee voida käyttää näiden toimintaa koordinoivien ja kollegoja kouluttavien opettajien työajan ostamiseen eli palkkakustannuksiin.

Liikkuva koulu -ohjelmalla on tehty arvokasta työtä koulutilojen ja pihojen liikuntaolosuhteiden kehittämiseksi. OAJ kannattaa lämpimästi niin päiväkotien, koulujen kuin oppilaitosten liikuntamahdollisuuksien parantamista ja käytön tehostamista, myös siten, että tilat toimivat alueensa lähiliikuntapaikkoina niiden toiminta-ajan ulkopuolella. Päiväkotien ja oppilaitosten korjausvelka on kuitenkin niin valtava, että tällaiseen tilojen kehittämiseen on osoitettava resursseja kasvatuksen ja koulutuksen kehyksen ulkopuolelta.

2 Liikunta varhaiskasvatuksessa ja eri koulutusasteilla

Selonteossa käsitellään varhaiskasvatuksen alla kaikkea alle 7-vuotiaiden liikuntaan liittyvää. Tällöin jo otsikossa tulisi huomioida, että tämä koskee varhaiskasvatusta sekä esiopetusta.

Juuri laadukkaalla varhaiskasvatuksella, johon lapset säännöllisesti osallistuvat, olisi mahdollista tasoittaa myös perhetaustaan liittyviä liikkumisen eroja lasten välillä. Useiden puolueiden sekä OAJ:n kannattama kaikille velvoittava esiopetus viisivuotiaasta alkaen olisi myös erinomainen mahdollisuus edistää liikunnallista tasa-arvoa tässä tärkeässä kehitysvaiheessa.

Perusopetukseen selonteossa esitetään paitsi liikunnan tuntien lisäystä, myös koulun harrastus- ja kerhotoiminnan kehittämistä. OAJ:n näkemyksen mukaan juuri koulut ovat paikkoja, joissa kaikki lapset saavuttavaa kerho- ja harrastustoimintaa on mahdollista järjestää. Koulun kerhotoiminnan etuna on juuri sen avoimuus ja maksuttomuus. Koulun harrastustoiminnalla voidaan ehkäistä niin oppilaiden

4.2.2019

yksinäisten iltapäivien ongelmaa kuin tukea mm. lasten liikkumista perheen varallisuuteen katsomatta. OAJ onkin esittänyt koulun kerho- ja harrastustoiminnan uudistamista kokonaisuutena osana koulupäivää. Näkemyksemme mukaan monipuolinen ja laadukas harrastustoiminta tulee mahdollistaa kaikille koulun tiloissa ennen ja jälkeen koulupäivän. Tämä on toteutettavissa koulun harrastustunteja (eli kerhotoimintaa) uudistamalla ja niiden rahoitusta laajentamalla sekä vakiinnuttamalla sekä tarjoamalla myös ryhmämuotoista taiteen perusopetusta aiempaa laajemmin. Harrastustuntien, kuten muidenkin tuntien laadun parhaana takeena on niiden järjestäminen opettajien voimin.

Perusopetuksen tosiasialliset opetustuntimäärät ovat vähentyneet kunnissa viimeisten vuosien aikana, joten liikkumavara tuntijaossa on nykyisin hyvin kapea. Ainoa oppiaine, jonka tuntimäärää kasvatettiin vuonna 2012 säädetyssä tuntijaossa, oli liikunta. Tällä hetkellä opetuksen määrän kasvattamiselle on tuntijaossa painetta, mutta kovin paine ei kohdistu liikuntaan, jossa tunteja on juuri lisätty. Seuraavaksi tulisi arvioida jo tehdyn lisäyksen vaikutuksia. Sen sijaan oppilaiden hyvinvointiin, ryhmäytymiseen tms. teemoihin olisi tarvetta varata tuntijaosta aikaa. OAJ onkin esittänyt tuntijakoon lisättäväksi (2+2 vuosiviikkotuntia ala- ja yläkouluun) ns. oman ryhmän tunteja. Menetelmällisesti tunnit olisivat toiminnallisia ja täten edistäisivät myös selonteon tavoitetta koulupäivän aktiivisuudesta. Näistä lähtökohdista OAJ ei tällä hetkellä aja liikunnan oppituntien lisäämistä.

Todettakoon myös, että selonteossa annettu kustannusvaikutus liikunnan tuntien lisäämiselle (2,5 M€) poikkeaa viime aikoina esitetyistä vastaavista kustannusvaikutusarvioista. Esim. kielten varhentamiseen liittyen rahoitusta korotettiin vuosiviikkotuntia kohden 6 M€, mikä vastaa myös OAJ:n arviota.

Toisen asteen ja korkea-asteen Liikkuva opiskelu -ohjelmia OAJ kannattaa edellä esitetyillä lisähuomioilla. Samoin selonteko vaatii huolehdittavan kattavasta urheilulukioverkostosta ja niiden kanssa yhdenvertaisesti kehitettävistä urheilupainotteisista ammatillisista oppilaitoksista. Tätä OAJ kannattaa lämpimästi.

3 Liikunta työyhteisöissä

OAJ kannattaa vahvasti selonteon esityksiä liikunnallisen elämäntavan lisäämiseksi työelämässä. Sekä työterveyshuollon liikuntaneuvontaa on edistettävä ja lisättävä kannusteita työmatkaliikunnan edistämiseen. Myös työyhteisöliikuntaa tulee lisätä ja OAJ pitää positiivisina malleja, joissa työyhteisön yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia edistetään varaamalla työaikaa yhteiseen liikuntaan. Tällaisia toimintamalleja tulisi edistää myös valtakunnallisin kokeiluin.

Kasvatus ja koulutusosalalla työskentelevät työntekijät ovat liikunnallisen elämäntavan edistämässä avainroolissa. Liikkuva ja hyvinvoiva opettaja siirtää tätä elämäntapaa eteenpäin myös tuleville sukupolville, lapsille ja nuorille. Siksi OAJ:n näkemyksen mukaan selonteossa esitettyihin työyhteisöjä koskeviin toimiin tulisi tarttua ensi sijassa ja pilottina juuri kasvatus- ja opetusosalalla.

4.2.2019

Yhteenveto

OAJ näkee liikunnan ja liikunnallisen elämäntavan edistämisen merkittäväksi niin yksilöiden kuin laajasti koko yhteiskunnan hyvinvoinnin ja jopa kansantalouden näkökulmasta. OAJ pitää vahvaa kasvatuksen ja koulutuksen korostusta onnistuneena selonteossa.

- OAJ kannattaa esitettyjä Liikkuva varhaiskasvatus- ja Liikkuva opiskelu-ohjelmia, mutta vaatii niissä aiempaa vahvempaa painotusta opettajien osaamisen kehittämiseen. Tähän osaamisen kehittämiseen OAJ esittää tutoropettaja-mallia.
- OAJ kannattaa myös panostuksia päiväkotij- ja oppilaitostilojen ja pihojen liikunnallisuuden parantamiseen, mutta näihin investointeihin on osoitettava varat kasvatuksen ja koulutuksen kehityksen ulkopuolelta.
- Selonteon alle 7-vuotiaita koskevassa osuudessa on huomioitava myös esiopetus. Lasten tasa-arvoa liikkumisessa voidaan edistää juuri laadukkaalla varhaiskasvatuksella sekä jo viisivuotiaana alkavalla esiopetuksella.
- OAJ esittää koulun kerho- ja harrastustoiminnan uudistamista kokonaisuutena osana koulupäivää. Monipuolinen ja laadukas harrastustoiminta tulee mahdollistaa kaikille koulun tiloissa ennen ja jälkeen koulupäivän koulun harrastustunteja (eli kerhotoimintaa) uudistamalla ja niiden rahoitusta laajentamalla sekä tarjoamalla myös ryhmämuotoista taiteen perusopetusta aiempaa laajemmin.
- Liikunnan tuntien lisäämisen sijaan, OAJ esittää perusopetuksen tuntijakoon lisättäväksi ryhmäytymistä ja hyvinvointia edistäviä ns. oman ryhmän tunteja.
- OAJ kannattaa liikunnallisen elämäntavan edistämistä työyhteisöissä ja etenkin kasvat- ja opetuslalla saavutettavien positiivisten seurannaisvaikutusten vuoksi.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Jaakko Salo
kehittämispäällikkö